

**PRESENTEEISM ALANINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARINA
YÖNELİK BİR İÇERİK ANALİZİ:2007-2021 DÖNEMİ****A CONTENT ANALYSIS OF GRADUATE THESIS IN THE FIELD OF
PRESENTEEISM: 2007-2021 PERIOD****Dr. Gökhan İLHAN**Bağımsız Araştırmacı, Konya/Türkiye, gilhan81@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3934-4498**Prof. Dr. Fatma GEÇİKLİ**Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Erzurum/Türkiye
fgecikli@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7708-7752**ÖZET**

Presenteeism (işte varolamama sorunu), bir çalışanın hasta olmasına (fiziksel veya zihinsel) rağmen işte zaman geçirmesidir. Presenteeism kaynaklı sorunlar hem çalışan hem de örgüt verimliliğini olumsuz etkilemektedir. Günümüz örgütleri ile ilgili olarak sürdürülebilir rekabet avantajı elde etmenin önünde bir engel olan presenteeism kavramı bu alandaki çalışmaları zorunlu kılmıştır. Presenteeism literatürde son zamanlarda adından sıkça söz ettirmesi nedeniyle var olan bilgilerin güncellenmesini, yorumlanmasını ve yeni bilgilerin üretilebilmesini sağlayan lisansüstü tezler çalışmada ele alınmıştır. Çalışmanın amacı, Türkiye’de üniversitelerde presenteeism alanında yazılmış olan lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) tezlerin içerik analizi yöntemiyle incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubu 2007-2021 yılları arasında presenteeism ile ilgili hazırlanan 51 tezden oluşmaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular yüzde ve frekanslara dayalı olarak analiz edilmiştir. Sonuç olarak, presenteeism alanında tezlerin en çok “2019 ve 2021 yıllarında, yüksek lisans düzeyinde, devlet üniversitelerinde, sosyal bilimleri enstitülerinde, veri toplama aracı olarak anket aracılığı ile, Türkçe yazım dilinde, kadın yazarlar tarafından, nicel yöntem ve nicel veri analiz teknikleri kullanılarak” hazırlandığı tespit edilmiştir. Çalışmanın, presenteeism ile ilgili gelecekte yapılacak çalışmalara yön gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Presenteeism, Lisansüstü Tezler, İçerik Analizi**ABSTRACT**

Presenteeism (the problem of not attending work) is when an employee spends time at work despite being ill (physically or mentally). Problems originating from presenteeism negatively affect both employee and organizational productivity. The concept of presenteeism, which is an obstacle to achieving sustainable competitive advantage in today's organizations, has made it necessary to work in this field. Since presenteeism has been mentioned frequently in the literature recently, postgraduate theses that enable the updating, interpretation of existing information and the production of new information are discussed in the study. The aim of the study is to examine the postgraduate (master's and doctorate) theses written in the field of presenteeism in universities in Turkey by content analysis method. The study group of the research consists of 51 theses prepared between 2007-2021 on presenteeism. The findings obtained in the study were analyzed based on percentages and frequencies. As a result, it has been determined “that the theses in the field of presenteeism were mostly prepared in 2019 and 2021, at postgraduate level, at state universities, social sciences institutes, by means of a

questionnaire as a data collection tool, by female authors in Turkish writing, using quantitative methods and quantitative data analysis techniques”. It is thought that the study will be a guide for future studies on presenteeism.

Keywords: Presenteeism, Graduate Theses, Content Analysis

1. GİRİŞ

Presenteeism, hasta veya yaralı olarak çalışma (Dew vd., 2005:2273) veya çalışanın hastalık nedeniyle düşük performans ile işte olması (Yamamoto vd., 2009:471) şeklinde tanımlanmaktadır. Presenteeism, çalışanın fiziksel olarak işyerinde olmasına rağmen normal düzeyin altında iş kalitesi ve üretkenliğin azalması, işlevsel olarak olmamasını (Koopman vd., 2002:14; Shamansky, 2002:79) ya da bilişsel enerjilerini işine vermemesi (Gilbreath & Karimi, 2012:115) olarak da ifade edilmektedir. Presenteeism Türkçe’de “işte var olamama” (Çiftçi, 2010:153); “işte sözde var olma” (Yıldız & Yıldız, 2013:813) olarak farklı şekillerde tanımlanır.

Presenteeism (işte var olamama) kavramı üzerine yapılan çalışmaların genellikle absenteeism (işe devamsızlık) ile ele alındığı görülmektedir. Ancak Cooper, presenteeism kavramını işinin başında ancak hastalık veya stres nedeniyle her zamanki kadar üretken olmayan çalışanların sorunlarının tespiti olarak ifade etmiş ve sonraki araştırmacılar kavramın absenteeism (işe devamsızlık) kavramından farklı bir anlam taşıdığını tespit etmişlerdir (Cser, 2010:1-2). Absenteeism daha görünür, kontrol edilebilir ve maliyeti hesaplanabilirken; presenteeismi tespit etmek, ortaya koymak, kontrol etmek ve maliyet kayıplarını tespit etmek daha zordur. Yapılan çalışmalar presenteeism’in maliyetinin absenteeism’in maliyetinden daha fazla olduğunu ortaya koymuştur (Hemp, 2004:49-58). Presenteeism, çalışanın çalışmalarını engelleyen sağlık sorunlarına rağmen işe gelmesidir (Meerding vd., 2005:571). Literatürde presenteeism kavramı genel olarak absenteeism (işe devam etmeme) ile zıt kavramlar olarak ele alınmaktadır (Hansen vd., 2008:956; Dew vd., 2005:2273; Aronsson vd., 2000:502).

Araştırmalar, presenteeism’in örgütler için çok maliyetli olduğunu göstermektedir. Harvard Business School’un yaptığı araştırmaya göre, doğrudan sağlık harcamalarının, toplam harcamalarının dolaylı harcamalardan daha küçük bir kısmını oluşturduğu tespit edilmiştir (Hemp, 2004:4). Presenteeismden kaynaklanan sağlık problemlerinin iş verimliliklerinde %5-12 arasında bir azalmaya neden olduğu örgütün ortalama verimliliğinde %12-28 düzeyinde bir kaybına yol açtığı tespit edilmiştir (Meerding vd., 2005:521). Diğer araştırmalarda ise çalışanların yılda ortalama 4 hastalık günü işe gelmediğini (absenteeism) buna karşın presenteeism’in (işteyken çalışmayarak orada bulunma) kaynaklı 57,5 güne ulaştığı (Schaefer, 2021); çalışanların %70’inin en az bir kez presenteeism yaptığı (Hansen & Andersen, 2008:956) belirlenmiştir. Ayrıca önlem alınmazsa presenteeism, absenteeisme da yol açabilmektedir (Willingham, 2008).

1990’larda çalışma hayatının değişen iklimi, mevcut hastalık durumunu önemli bir konu haline getirmiş, şikayetlere ve sağlık sorunlarına rağmen hala işe giden insanları ifade etmek için de Presenteeism kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Aronsson vd., 2000:503). Ancak bu kavramın görece yeni, önemi ve farkındalığı düşük olduğu düşünüldüğünde, altını çizmeye değer olduğu söylenebilir.

Araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyularak hazırlanan çalışmada, presenteeism konusunda yapılan araştırmaların analizi, literatürün daha da gelişmesine ve kapsamlı bir

tablonun çizilmesine yardımcı olacaktır. Bu noktadan; presenteeism kavramı ile ilgili 2007-2021 yılları arasında Türkiye’de hazırlanan lisansüstü tezler içerik analizi ile incelenmiştir. Çalışmada, presenteeism konusuna ilişkin literatür bilgisi içermekte olup, incelenen tezler çeşitli kategorilerde sınıflandırılmıştır. Sonuçlar, elde edilen bulgulara dayalı olarak sunulmuştur.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde presenteeism kavramına iki yaklaşım vardır. Birincisi, çalışanların çeşitli baskılar nedeniyle uzun saatler çalışmak veya en azından işyerinde uzun süre kalmak zorunda kalmaları ikincisi ise çalışanın işe gitmesini engelleyen hastalık ve sağlık sorunlarına rağmen işe gitmesi şeklindedir (Çoban & Harman, 2012:171). Presenteeism kavramının ilk kullanımları ve 1970’li yıllarda absenteeism’in zıttı olarak veya işe mükemmel katılım olarak tanımlansa da günümüzdeki tanımların ortaya çıkması 1980 ve sonrasındaki yıllara kalmıştır (Johns, 2010:520).

Presenteeism ile ilgili literatürde çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır. Örneğin bazı araştırmacılar sağlık ve verimlilik ile ilişkilendirerek kavramı hasta iken işe devamlılık veya sözde var olma yani “presenteeism”, “sickness presence” (Hansen & Andersen, 2008:956), bazıları “sickness presenteeism” (Caverley vd., 2007:304; Meerding vd., 2005:517) şeklinde kullanmıştır. Bunların yanı sıra fiziksel mevcutluğa ve zihinsel yoklukla ilişkilendirilen “nonwork-related presenteeism” ve “illness-related presenteeism” (D’Abate & Eddy, 2007:362); “cyberslacking, cyberloafing, cyberbludging” (Lavoie & Pychyl, 2001:432; Blanchard & Henle, 2008:1067; Lim, 2002; Mills vd., 2001:34); Türkçe olarak da “sanal kaytarma, siber aylaklık” (Kaplan & Öğüt, 2012:1; Demir & Seferoğlu, 2016:6; Köse vd., 2012:288) şeklinde kullanımları da mevcuttur. Söz konusu farklı tanımları değerlendirirken, presenteeism’in fiziksel varoluşun (zihinsel yokluğun) yanı sıra sağlık, verimlilik gibi taraflarının olduğu ifade edilebilir.

Presenteeism karmaşık bir kavramdır (Wang vd., 2010:841). Dolayısıyla çeşitli yönlerden iş gücünü ve verimini etkilemektedir. Çalışanlarda presenteeism’in görülmesinin nedenleri fizyolojik rahatsızlığın yanı sıra psikolojik veya örgütsel kaynaklı nedenler sıralanabilir (Baysal vd., 2014:136). Kavram çalışanın iş hayatına ve sağlığının gelişimine olumsuz etkileri vardır (Aronsson & Gustafsson, 2005:958-966). Çalışanların psikolojik seviyelerinin azalmasına ve strese bağlı hastalıkların artması (Munir vd., 2008:1461-1472); bu hastalıkları iş arkadaşlarına ve çevresine bulaştırması (Revuelta & Francisco, 2014:374-383); daha fazla tükenmişliğe neden olması (Schaufeli vd., 2009:249-272) bazı olumsuz etkileridir. Yamamoto vd., (2009:471) yaptıkları araştırmada presenteeism’in bir çalışan için yıllık ortalama 1919 dolar maliyetinin olduğunu tespit etmişlerdir. Başka bir araştırmaya göre ise, Amerikada absenteeism maliyeti 118 milyar dolar iken presenteeism maliyeti 180 milyar dolardır (Prater & Smith, 2011:1).

Bu çalışmaya benzer şekilde presenteeism ile ilgili Çoban & Harman (2012) literatür taraması sonucu 28 adet tam metin makale, Arslaner & Demirci (2017) içerik analizi ile 180 makale incelenmiştir. Ayrıca Miraglia & Johns (2016), presenteeism ile ilgili makaleleri meta analiz ile incelemiştir. Literatür tarandığında presenteeism ile ilgili lisansüstü tezlerin içerik analiziyle kapsamlı bir şekilde incelenerek analiz edildiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI, SORULARI VE ÖNEMİ

Yoğun rekabet ortamı, teknolojiye gelişmeler örgütlerin rekabet avantajı kazanmaları ve sürdürülebilir olmalarında örgüt verimliliği çok önemli bir faktör olduğu anlaşılmaktadır.

Presenteeism büyük oranda çalışanların verimlilik kaybına neden olur. Bu nedenle, presenteeimin nedenlerinin bilinmesi ve bununla mücadele yöntemlerinin geliştirilmesi, örgütlerin verimlilik kaybını önlemek, sürdürülebilirlik ve rekabet avantajı elde etmek için çok önemlidir.

Araştırmanın amacı, Türkiye'deki üniversitelerde presenteeism ile ilgili yayımlanmış olan lisansüstü tezlerin eğilimlerini tespit etmek ve ileride presenteeism ile ilgili yapılacak lisansüstü tezlerde tekrardan kaçınmak için yeni çalışmalar yapılmasına yol göstermektir. Bu bakış açısıyla; konuyla ilgili tezler taranarak farklı kategorilerde sınıflandırılmıştır.

Presenteeism, örgütlerde uzun süredir var olan bir örgütsel sorun olmasına rağmen özellikle 2004 yılından sonraki süreçte yoğun olarak incelenmeye başlandığı görülmektedir (Çoban & Harman, 2012:162). Bu da presenteeism üzerine yapılan araştırmaların zaman içinde arttığını göstermektedir.

Presenteeism uluslararası ve özellikle Türkiye'de yeni bir kavram olarak ele alındığından çalışmanın literatürdeki boşluğu dolduracağı, hem de örgütsel davranış çerçevesinde spesifik olarak bu türden akademik çalışmalar yapmayı düşünen araştırmacılara "araştırma konuları, problemleri, yöntemleri, eksiklikleri ve ileriki çalışmalarda gerekli olabilecek bilgilerin derlenmesi" gibi yeni fikirler verebileceği düşünülerek alana katkı sağlayabilecek bir araştırma oluşturmak amaçlanmıştır.

Araştırmalar incelendiğinde presenteeism ile ilgili içerik analizi kullanılarak geçmiş ve güncel lisansüstü tezlerin ele alındığı herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Geçmişten günümüze konuyla ilgili yapılan çalışmaların sistematik incelenmesi, kavramın kökeni, konunun gelişiminin ortaya konması geleceğe de yön vermeyi sağlayacaktır. Bu bağlamda araştırma önemli görülmektedir.

Bu konudan hareketle araştırmanın problem cümlesi "Türkiye'de presenteeism alanı ile ilgili yazılmış lisansüstü çalışmalar farklı değişkenlere göre nasıl bir görünüm sergilemektedir?" olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında ana problem doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin türlerine göre dağılımı nasıldır?
2. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin yıllarına göre dağılımı nasıldır?
3. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
4. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin enstitülere göre dağılımı nasıldır?
5. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı nasıldır?
6. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin bilim dallarına göre dağılımı nasıldır?
7. Presenteeism ile ilgili yapılan tezler hangi dillerde yazılmıştır?
8. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin uygulama illeri nerelerdir?
9. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin araştırma yöntemleri nelerdir?
10. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin danışman unvanına göre dağılımı nasıldır?
11. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerde kullanılan yerli kaynak sayısı dağılımı kaçtır?
12. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerde kullanılan yabancı kaynak sayısı dağılımı kaçtır?
13. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin üniversite türüne göre dağılımı nasıldır?
14. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin örneklem büyüklüğüne göre dağılımı nasıldır?
15. Presenteeism ile ilgili yapılan tezler ağırlıklı olarak katılımcı türüne göre dağılımı nasıldır?
16. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?
17. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin örneklem yöntemleri nelerdir?

18. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin istatistik veri analiz teknikleri nelerdir?
19. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin bağımlı değişkenlere göre dağılımı nasıldır?
20. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin bağımsız değişkenlere göre dağılımı nasıldır?
21. Presenteeism ile ilgili yapılan tezlerin sayfa sayısı kaçtır?
22. Presenteeism ile ilgili tez yazarlarının cinsiyet dağılımı nasıldır?

4. YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

Presenteeism ile ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesini amaçlayan bu çalışma, sosyal bilimlerde sıkça kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi modelindedir. Doküman analizi yöntemi ile dokümana ulaşarak orijinal olup olmadığını tespit etme, dokümanı anlama, analiz etme ve elde edilen veriyi kullanma imkânı mümkündür. Doküman analizi, nitel bir araştırma yöntemi olup, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılır (Wach, 2013). Araştırmacının neyi, neden, niçin, nasıl ve nerede arayacağını bilerek yazılı ve görsel materyalleri toplanıp incelenmesi olarak tanımlanabilir (Sönmez & Alacapınar, 2017:108). Doküman analizi, belirli zaman zarfında bir olgu, durum, problem üzerinde oluşturulan dokümanların veya farklı kaynaklarca farklı zamanlarda üretilen dokümanların sistematik analizidir (Yıldırım & Şimşek, 2008:187).

4.2. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerini, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK)'nun Ulusal Tez Merkezi Veritabanı kullanılmıştır. Veri tabanından presenteeism ile ilgili olan toplam 55 adet; yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezine ulaşılmıştır. Presenteeism ile ilgili tezler 2007 ve sonraki yıllarda incelenmeye başlanmıştır. Bu bağlamda 2007-2021 yılları arasında yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. YÖK Tez merkezi internet sayfasında erişime açık/izinli, detaylı arama sekmesinde özet bölümü kutucuğuna anahtar kelime olarak "presenteeism" yazılarak tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda erişime açık/izinli presenteeism ile ilgili 41 yüksek lisans, 10 doktora tezi olmak üzere 51 lisansüstü teze ulaşılmış olup tez türü tıpta uzmanlık olan 1 adet tez kapsam dışı olduğundan çalışmaya dahil edilmemiştir. Örnekleme dahil edilen lisansüstü tezler farklı değişkenlere göre açıklanmıştır.

Konu ile ilgili toplam 51 tane lisansüstü tez incelenmiştir. İlgili tezlerin yalnızca 2007-2021 yıllarında yazıldığı çalışmanın veri tabanı, 15-17 Ocak 2022 tarihleri arasında oluşturulmuştur. İçerik analizine başlanmadan önce ön hazırlık kapsamında araştırma kapsamına giren ilgili tezler;

- i. Türlerine göre
- ii. Yayımlanma yılına göre
- iii. Üniversitelere göre
- iv. Enstitü türüne göre
- v. Anabilim dallarına göre
- vi. Bilim dallarına göre
- vii. Yazım diline göre
- viii. Uygulanan illere göre
- ix. Araştırma yöntemine göre
- x. Danışman unvanına göre
- xi. Yerli kaynak sayısına göre
- xii. Yabancı kaynak sayısına göre
- xiii. Üniversite türüne göre

- xiv. Örneklem sayısına göre
- xv..Katılımcı türüne göre
- xvi..Veri toplama aracına göre
- xvii. Örneklem.yöntemine göre
- xviii. İstatistik analiz türüne göre
- xix. Bağımlı.değişken türüne göre
- xx. Bağımsız değişken türüne göre
- xxi. Sayfa sayısına göre
- xxii. Yazar cinsiyetine göre

kodlanmış ve daha sonra sınıflandırılıp tablolaştırılmıştır. Araştırma kapsamında presenteeism ile ilgili argümanların içerik analizi ile incelenmesi ve detaylı olarak sunulması amaçlanmaktadır. İlk kodlama işleminin bitiminden üç gün sonra verilerin kodlanması tekrarlanarak hata olup olmadığı tespit edilmiştir. Herhangi bir hata olmadığı anlaşılmış dolayısıyla geçerlik ve güvenilirlik sağlanmıştır. Veriler Microsoft 365 Office programı ile tablolaştırılmış.bulgular sunulmuştur. Bu çalışmada; veritabanları üzerinden yapılan araştırmalarda ya da insanlardan veya hayvanlardan veri toplamadan gerçekleştirilen araştırma çalışmalarından olduğundan Etik Kurul İzin Belgesi gerekmemektedir.

4.3. Verilerin Analizi

Araştırma verilerine doküman analizi ile ulaşılmıştır. Ulaşılan bu verilere içerik analizi tekniği uygulanmıştır. “İçerik analizi veriden onun içeriğine ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar çıkarmak üzere kullanılan bir araştırma tekniğidir” (Krippendorff, 1980:25). Diğer bir ifadeyle içerik analizi, metin içeriğinin toplanması ve analizi olarak tanımlanır; birden çok metnin içeriğini karşılaştırmak ve nicel teknikler kullanarak (tablo, şekil vb.) analiz etmek olarak ifade edilebilir (Neuman, 2012). İçerik analizinin temel amacı sayısal olarak fazla olan metin topluluğunda metinleri çözümlmek, araştırma sorusu bakımından önem arz eden ortak bilgileri belirlemek, seçmek, sınıflandırmak, kodlamak, değerlendirmek ve açıklamaktır (Türkdoğan & Gökçe, 2015: 352-355). Yöntemin en önemli özelliği sistematik ve tarafsız olması şeklinde ifade edilebilir. İçerik analizinin güçlü bir özelliği olan esnek yapısı, disiplinler arası çalışmalarda metodolojik olarak kullanılmasının nedenlerindedir. Dolayısıyla sosyal bilimlerde içerik analizi bilimsel yöntem olarak önemli yer tutar (Yıldırım, 2015:115).

Araştırma verilerinin toplanması, birimleştirilmesi, örnekleme, kayıtlama unsurları, çözümleme, çıkarımsama ve raporlama içerik çözümlemesinin altı önemli unsurudur (Aziz, 2008:124). İçerik analizinde konuya göre farklı teknikler kullanılır. Bunlardan bazıları frekans, kategorisel, değerlendirici, olumsuzluk veya ilişki analizidir (Bilgin, 2000).

Araştırma kapsamında frekans ve kategorisel analiz tekniği kullanılmış, ulaşılan verilerin çözümlenmesinde frekans (f) ve yüzde (%) değerlerinden faydalanılmış olup, veriler tablolar ile gösterilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

5. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümde 2007 ile 2021 yılları arasında YÖK ‘ün Ulusal Tez Merkezi Veritabanı kayıtlı, presenteeism ile ilgili yazılan erişime açık izinli anahtar kelime sonucu taranarak ulaşılan toplam 51 tezin bulguları ve sonuçlarına yer verilmektedir. Elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile tablolar halinde gösterilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda tezler “tür, yıl, üniversite, enstitü, ana bilim dalı, bilim dalı, yazım dili, uygulandığı il, araştırma yöntemi, danışman unvanı, yerli ve yabancı kaynak sayısı, üniversite türü, örneklem sayısı,

katılımcı, örneklem yöntemi, istatistik analiz, bağımlı ve bağımsız değişken, sayfa sayısı ve cinsiyet” türlerine göre dağılımları tabloları sunularak gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Tablo 1. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Tez Türü	frekans (f)	yüzde (%)
Yüksek lisans	41	80,39
Doktora	10	19,61
Toplam	51	100

Tablo 1’de incelendiğinde presenteeism alanında yazılmış izinli toplam 51 lisansüstü tezin 41’i (%80,39) yüksek lisans tezlerinden, 10’u (19,61) doktora tezlerinden oluşmaktadır. Lisansüstü tezlerin dağılımları incelendiğinde presenteeism çalışmalarında yüksek lisans tezlerinin ön plana çıktığı, doktora tezlerinin sayılarının oldukça az sayıda olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 2. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
2007	1	2,44	-	-	1	1,96
2008	-	-	-	-	-	-
2009	-	-	-	-	-	-
2010	-	-	-	-	-	-
2011	1	2,44	-	-	1	1,96
2012	1	2,44	1	10	2	3,92
2013	1	2,44	-	-	1	1,96
2014	2	4,88	-	-	2	3,92
2015	1	2,44	2	20	3	5,88
2016	2	4,88	2	20	4	7,84
2017	5	12,20	-	-	5	9,80
2018	8	19,51	1	10	9	17,65
2019	9	21,95	1	10	10	19,61
2020	2	4,88	1	10	3	5,88
2021	8	19,51	2	20	10	19,61
Toplam	41	100	10	100	51	100

Presenteeism alanında lisansüstü tezlerin www.yok.gov.tr adresinde ilk olarak 2007 yılında yayınlanmaya başlandığı görülmektedir. Tablo 2’de yer alan betimsel istatistiklere göre, presenteeism alanında yapılan tezler incelendiğinde; bunların 41 tanesinin yüksek lisans, 10 tanesinin doktora tezi olduğu görülmektedir. Presenteeism bağlamında yapılan tezlerin ilk olarak 2007 yılında yüksek lisans tezi ile başladığı, ilk doktora tezinin ise 2012 yılında yapıldığı tespit edilmiştir. Bununla beraber; yüksek lisans tezlerinin yıllar geçtikçe sayısının arttığı, doktora tezlerinde ise bu artışın görülmediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla 2007 ile 2021 yılları arasında 51 adet presenteeism ile ilgili yazılmış olan toplam tezlerin 2019 ve 2021 yıllarında 10’ar adet tez (%19,61) ile yoğunlaştığı görülmektedir.

Yapılan yüksek lisans tezleri yıllara göre ele alındığında 2007, 2001, 2012, 2013 ve 2015 yıllarında 1 adet; 2014, 2016 ve 2020 yıllarında 2 adet; 2017 yılında 5; 2018 ve 2021 yıllarında 8 adet ve 2019 yılında ise 9 adet olduğu görülmektedir. Özellikle 2017 yılı sonrasında yapılan

yüksek lisans tezlerindeki sayının artışı dikkat çekicidir. Presenteeism konusunda yapılan doktora tezleri yıllara göre incelendiğinde; bazı yıllarda hiç tez üretilmediği, 2012, 2018, 2019 ve 2020 yıllarında 1 adet; 2015, 2016 ve 2021 yıllarında 2’şer adet tez üretildiği görülmektedir. Bu dağılıma bakıldığında doktora tezlerinin üretiminde yıllara göre çok farklılık olmadığı söylenebilir.

Tablo 3. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversiteler	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Adnan Menderes Üniversitesi	2	4,88	-	-	2	3,92
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Aksaray Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Altınbaş Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Ankara Üniversitesi	-	-	1	10	1	1,96
Atatürk Üniversitesi	1	2,44	1	10	2	3,92
Bahçeşehir Üniversitesi	4	9,76	-	-	4	7,84
Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Çankaya Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Galatasaray Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Gazi Üniversitesi	1	2,44	2	20	3	5,88
Gaziantep Üniversitesi	2	4,88	-	-	2	3,92
Hacettepe Üniversitesi	2	4,88	-	-	2	3,92
İstanbul Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
İstanbul Arel Üniversitesi	1	2,44	2	20	3	5,88
İstanbul Aydın Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	1	2,44	-	-	1	1,96
İstanbul Okan Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	2	4,88	-	-	2	3,92
Kahramanmaraş Sütçü İmam Ünivesitesi	-	-	1	10	1	1,96
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Kastamonu Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	-	-	1	10	1	1,96
Sakarya Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Selçuk Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Trakya Üniversitesi	3	7,32	1	10	4	7,84
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	2,44	-	-	1	1,96
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	2,44	1	10	2	3,92
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	1	2,44	-	10	1	1,96
Toplam	41	100	10	100	51	100

Tablo 3’te yer alan bilgilere göre; presenteeism alanında yapılan tezlerin 35 farklı üniversitede yapıldığı görülmektedir. Üniversitelere göre yüksek lisans tezlerinin dağılımı

incelendiğinde 26 üniversitede 1'er adet, 4 üniversitede 2'şer adet, 1 üniversitede 3 ve 1 üniversitede 4 yüksek lisans tezi yapıldığı görülmektedir. Doktora tezlerinin dağılımı incelendiğinde 6 üniversitede 1'er adet ve 2 üniversitede 2'şer adet doktora tezi yapıldığı görülmektedir.

En yüksek sayıda presenteeism ile ilgili tez yapılan üniversiteler incelendiğinde sırasıyla; Trakya Üniversitesi ve Bahçeşehir Üniversitesi 4'er adet (%7,84); Gazi Üniversitesi, İstanbul Arel Ünivesitesi 3'er adet (%5,88); Adnan Menderes Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi 2'şer adet (%3,92) olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitü	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Sosyal Bilimler	31	75,61	9	90	40	78,43
Sağlık Bilimleri	6	14,63	1	10	7	13,73
Lisansüstü Eğitim	3	7,32	-	-	3	5,88
Eğitim Bilimleri	1	2,44	-	-	1	1,96
Toplam	41	100	10	100	51	100

Presenteeism ilgili olarak yazılan tezlerin enstitülere göre dağılımını özetleyen Tablo 4 incelendiğinde, en fazla tezin (n=40) sosyal bilimler enstitüsü çatısı altında yazıldığı görülmektedir. Bu bağlamda tezlerin yarısından fazlasının %78,43'ünün sosyal bilimler, ikinci olarak da %13,73'ünün ise (n=7) sağlık bilimlerine ait olduğu görüşmüştür. Lisansüstü eğitim bilimleri enstitüsünün (n=3, %5,88); eğitim bilimleri enstitüsünü çalışmaları ise (n=1, %1,96) olarak belirlenmiştir.

Tablo 5. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Anabilim Dalına Göre Dağılımı

Anabilim Dalı	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	1	2,44	-	-	1	1,96
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı	2	4,88	-	-	2	3,92
Ekonomi Finans Ana Bilim Dalı	1	2,44	-	-	1	1,96
Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı	-	-	1	10	1	1,96
Hemşirelik Ana Bilim Dalı	3	7,32	-	-	3	5,88
Hemşirelikte Yönetim Ana Bilim Dalı	2	4,88	-	-	2	3,92
İktisat (İngilizce) Ana Bilim Dalı	1	2,44	-	-	1	1,96
İnsan Kaynakları Yönetimi Ana Bilim Dalı	1	2,44	-	-	1	1,96
İşletme Ana Bilim Dalı	19	46,34	6	60	25	49,02
İşletme Yönetimi Ana Bilim Dalı	2	4,88	-	-	2	3,92
Sağlık Kurumları Yönetimi Ana Bilim Dalı	1	2,44	-	-	1	1,96
Sağlık Yönetimi Ana Bilim Dalı	1	2,44	-	-	1	1,96
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı	1	2,44	-	-	1	1,96
Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı	3	7,32	2	20	5	9,80

Yönetim ve Organizasyon Ana Bilim Dalı	-	-	1	10	1	1,96
Belirtilmemiş	3	7,32	-	-	3	5,88
Toplam	41	100	10	100	51	100

Presenteeism ilgili olarak yazılan tezlerin anabilim dalına göre dağılımını özetleyen Tablo 5 incelendiğinde, tezlerin 16 farklı alanda olduğu tespit edilmiştir. Tezlerin yaklaşık yarısı %49,02'si (n=25) işletme ana bilim dalında yazıldığı görülmektedir. Bu bağlamda yüksek lisans tezlerinin %46,34 (n=19) işletme ana bilim dalı ve doktora tezlerinin %60,00 (n=6) işletme anabilim dalına ait olduğu saptanmıştır.

Tablo 6. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Bilim Dalına Göre Dağılımı

Bilim Dalı	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı	1	2,44	-	-	1	1,96
Genel İşletme Bilim Dalı	-	-	1	10	1	1,96
Hemşirelik Bilim Dalı	1	2,44	-	-	1	1,96
Hemşirelikte Yönetim Bilim Dalı	1	2,44	-	-	1	1,96
İnsan Kaynakları Bilim Dalı	1	2,44	-	-	1	1,96
İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalı	3	7,32	-	-	3	5,88
İşletme Bilim Dalı	3	7,32	-	-	3	5,88
İş Sağlığı	-	-	1	10	1	1,96
İşletme Yönetimi Bilim Dalı	2	4,88	2	20	4	7,84
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı	1	2,44	-	-	1	1,96
Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı	1	2,44	-	-	1	1,96
Sağlık Yönetimi Bilim Dalı	1	2,44	-	-	1	1,96
Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı	-	-	2	20	2	3,92
Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı	4	9,76	1	10	5	9,80
Belirtilmemiş	22	53,66	3	30	25	49,02
Toplam	41	100	10	100	51	100

Presenteeism ilgili olarak yazılan tezlerin bilim dalına göre dağılımını özetleyen Tablo 6 incelendiğinde, tezlerin 14 farklı alanda olduğu, 22 yüksek lisans ve 3 doktora tezinin ise bilim dalları açık şekilde belirtilmediği tespit edilmiştir. Yüksek lisans tezlerinde “yönetim ve organizasyon” alanında (n=4) %9,76, doktora tezlerinde ise “işletme yönetimi” (n=2) %20,00 ve “turizm işletmeciliği yönetimi” (n=2) %20,00 alanlarında en çok oranla yer aldıkları görülmektedir.

Tablo 7. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Yazım Dillerine Göre Dağılımı

Tez Dili	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Türkçe	38	92,68	10	100	48	94,12
İngilizce	3	7,32	-	-	3	5,88
Toplam	41	100	10	100	51	100

Çalışma kapsamına dâhil edilen tezlerin hangi dillerde kaleme alındığını içeren Tablo 7 incelendiğinde; 41 yüksek lisans tezinin 38'nini (%92,68) Türkçe, 3'ünün (%7,32) İngilizce olduğu, 10 doktora tezinin tamamının (%100,00) Türkçe olduğu görülmektedir. Genel

toplamda lisansüstü tezlerin presenteeism ile ilgili yazılan Türkçe tezlerin (n=48) %94,21, İngilizce yazılan tezlerin ise (n=3) %5,88 oranda olduğu saptanmıştır.

Tablo 8. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Uygulama Alanı İllere Göre Dağılımı

Uygulanan İller	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Aksaray	1	2,44	-	-	1	1,96
Almatı (Kazakistan)	1	2,44	-	-	1	1,96
Ankara	3	7,32	2	20	5	9,80
Antalya	1	2,44	1	10	2	3,92
Aydın	2	4,88	-	-	2	3,92
Edirne	1	2,44	-	-	1	1,96
Erzurum	1	2,44	1	10	2	3,92
Eskişehir	1	2,44	-	-	1	1,96
Gaziantep	2	4,88	-	-	2	3,92
Kastamonu	1	2,44	-	-	1	1,96
Kırıkkale	1	2,44	-	-	1	1,96
Kırklareli	1	2,44	-	-	1	1,96
Konya	1	2,44	-	-	1	1,96
Nevşehir	-	-	1	10	1	1,96
İstanbul	10	24,39	2	20	12	23,53
İzmir	1	2,44	-	-	1	1,96
Sivas	1	2,44	-	-	1	1,96
Trabzon	1	2,44	-	-	1	1,96
Van	1	2,44	-	-	1	1,96
Zonguldak	1	2,44	-	-	1	1,96
Birden fazla il (İstanbul, Kocaeli)	1	2,44	-	-	1	1,96
Birden fazla il (İstanbul, Balıkesir)	1	2,44	-	-	1	1,96
Birden fazla il (Ankara, İstanbul, İzmir)	1	2,44	-	-	1	1,96
Birden Fazla İl (Frigya Bölgesi-Afyonkarahisar, Eskişehir, Ankara)	1	2,44	-	-	1	1,96
Birden fazla il (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)	-	-	1	10	1	1,96
Birden fazla il (Kahramanmaraş, Mersin)	-	-	1	10	1	1,96
İl belirtilmemiş	5	12,20	1	10	6	11,76
Toplam	41	100	10	100	51	100

Ulusal Tez Merkezi veri tabanından indirilen Presenteeism ilgili olarak yazılan tezlerin uygulama alanı illere göre dağılımını özetleyen Tablo 8 ayrıntılı incelendiğinde; Türkiye’de 25 farklı ilde en az bir tez yazıldığı anlaşılmaktadır. Uygulama alanı yurtdışında Almatı (Kazakistan) olan bir yüksek lisans tezi yazılmıştır. Uygulama yeri bir il bazında en fazla 41 yüksek lisans tezinin 10’nu (%24,39) İstanbul olarak ön plana çıktığı görülmektedir.

Tablo 9. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı

Yöntem	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%

Nicel	38	92,68	10	100	48	94,12
Nitel	3	7,32	-	-	3	5,88
Toplam	41	100	10	100	51	100

Araştırma kapsamında Tablo 9 incelendiğinde; yüksek lisans tezlerinin %92,68 (n=38) büyük bir oranla ve doktora tezlerinin %100 (n=10) tamamında nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda nicel araştırmaların öne çıktığı ve çalışmaların %94,12'ünde (n=48) nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Nicel araştırmaların hem yüksek lisans tezlerinde hem de doktora tezlerinde oldukça sık tercih edildiği görülmektedir. Bu veriler ışığında presenteeism alanında yapılan tezlerde, nicel çalışmaların öne çıktığı, az sayıda da olsa nitel yöntemin kullanıldığı karma araştırma yöntemlerinin tercih edilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 10. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Danışman Unvanına Göre Dağılımı

Ünvan	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Prof. Dr.	11	26,83	6	60	17	33,33
Doç. Dr.	11	26,83	4	40	15	29,41
Dr. Öğr. Üyesi	16	39,02	-	-	16	31,37
Dr.	3	7,32	-	-	3	5,88
Toplam	41	100	10	100	51	100

Tablo 10 incelendiğinde; toplam 41 yüksek lisans tezinin %26,83 (n=11)'nin Profesör, %26,83 (n=11)'nin Doçent, %39,02 (n=16)'sının Doktor Öğretim Üyesi ve %7,32 (n=3)'nün doktor unvanına sahip danışmanlar tarafından yürütüldüğü görülmektedir. Doktora düzeyindeki tezler incelendiğinde ise toplam 10 doktora tezinin %60,00 (n=6)'nın Profesör ve %40,00 (n=4)'nün Doçent unvanına sahip danışmanlar tarafından yürütüldüğü görülmektedir.

Sonuç olarak, presenteeism alanında yazılmış lisansüstü tezlerinin en yüksek orandaki unvan %33,33 (n=17) oran ile Profesör ilk sırada yer alır iken ikinci sırada %31,87 (n=16) oranla Doktor Öğretim Üyesi ünvanına sahip danışmanlar tarafından yürütüldüğü tespit edilmiştir.

Tablo 11. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Yerli Kaynak Sayılarına Göre Dağılımı

Yerli Kaynak Sayısı	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
0-99 arası	31	75,61	5	50	36	70,59
100-199 arası	9	21,95	3	30	12	23,53
200 ve üzeri	1	2,44	2	20	3	5,88
Toplam	41	100	10	100	51	100

Tablo 11 incelendiğinde; tezlerin %70,59 (n=36)'nün 0-99 arasında yerli kaynağa, %23,53 (n=12)'ünün 100-199 arası yerli kaynağa ve yalnızca %5,88 (n=3)'nün 200 ve üzeri yerli kaynağa sahip olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak, genel olarak tezlerin yerli kaynak sayısı ortalaması yaklaşık 82 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 12. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Yabancı Kaynak Sayılarına Göre Dağılımı

Yabancı Kaynak Sayısı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
-----------------------	---------------	---------	--------

	f	%	f	%	f	%
0-99 arası	27	65,85	3	30	30	58,82
100-199 arası	12	29,27	2	20	14	27,45
200 ve üzeri	2	4,88	5	50	7	13,73
Toplam	41	100	10	100	51	100

Tablo 12 incelendiğinde; tezlerin %58,82 (n=30)'nin 0-99 arasında yabancı kaynağa, %27,45 (n=14)'nin 100-199 arası yabancı kaynağa ve yalnızca %13,73 (n=7)'nün 200 ve üzeri yabancı kaynağa sahip olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak, genel olarak tezlerin yabancı kaynak sayısı ortalaması yaklaşık 98 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 13. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Üniversite Türüne Göre Dağılımı

Üniversite Türü	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Devlet	30	73,17	8	80	38	74,51
Vakıf	11	26,83	2	20	13	25,49
Toplam	41	100	10	100	51	100

Tablo 13'te yer alan bilgilere göre tezlerin yazıldığı üniversitelerin mülkiyet durumları incelendiğinde; tezlerin %74,51 (n=38) gibi büyük bir oranla kamu üniversitelerinde, %25,49 (n=13)'ünün ise vakıf üniversitelerinde yapıldığı tespit edilmiştir. Tablo 13'ten anlaşılacağı üzere yüksek lisans tezlerinin %73,17 (n=30) ve doktora tezlerinin %80,00 (n=8) gibi yüksek oranla devlet üniversitelerinde hazırlandığı görülmektedir.

Tablo 14. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Örneklem Büyüklükleri Göre Dağılımı

Geçerli Örneklem Sayısı	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
0-300 arası	21	53,85	-	-	21	42,86
301-600 arası	14	35,90	8	80	22	44,90
601 ve üzeri	4	10,26	2	20	6	12,24
Toplam	39	100	10	100	49	100

Tablo 14 incelendiğinde; tezlerin %42,86 (n=21)'sının 0-300 arası, %44,90 (n=22)'inin 301-600 arası ve %12,24 (n=6)'ünün 601 ve üzeri örneklem sayısına (hacmine) sahip olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak kapsama alınan tezlerin örneklem büyüklükleri ortalaması yaklaşık 366 olarak hesaplanmıştır. Bu sayının genel olarak yeterli olduğunu ifade etmek mümkündür. Araştırma kapsamında araştırma deseni nitel olan 2 yüksek lisans tezi örneklem sayısı içermediğinden analiz dışı tutulmuştur.

Tablo 15. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Katılımcı Türüne Göre Dağılımı

Katılımcı Türü	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Hastane sağlık personeli (<i>hekim, hemşire, ebe, diğer sağlık personeli ve idari personel</i>)	8	20,51	2	20	10	20,41
Otel çalışanları	5	12,82	2	20	7	14,29
Akademik/İdari personel	6	15,38	-	-	6	12,24
Öğretmen/Okul müdürleri/Öğrenciler	4	10,26	2	20	6	12,24
Beyaz yakalı çalışanlar	2	5,13	1	10	3	6,12

Tekstil çalışanları	2	5,13	-	-	2	4,08
Genel müdürlük/Belediye çalışanı	1	2,56	1	10	2	4,08
Üniversite öğrencileri	1	2,56	-	-	1	2,04
AVM satış temsilcileri			1	10	1	2,04
Lojistik işletme çalışanları	-	-	1	10	1	2,04
Banka çalışanları	1	2,56	-	-	1	2,04
Hava yolu şirketi kabin memurları	1	2,56	-	-	1	2,04
Çağrı merkezi çalışanları	1	2,56	-	-	1	2,04
Sanayi alanında çalışanlar	1	2,56	-	-	1	2,04
Farklı yaş ve eğitim düzeyine sahip katılımcılar	1	2,56	-	-	1	2,04
Farklı sektörlerde (<i>beyaz eşya, mobilya, otomobil, elektrik, gıda, kargo, perakende ticaret, boya, turizm, iletişim, inşaat, spor endüstrisi, plastik sektörü, temizlik ve hasta bakım, halı, iplik fabrikası</i>) çalışanlar	5	12,82	-	-	5	10,20
Toplam	39	100	10	100	49	100

Tezlerin araştırmasına katılımcıların kimlerden oluştuğuna dair bilgi içeren Tablo 15 incelendiğinde; tezlerde en fazla katılımcı grubunun hastane sağlık personeli (hekim, hemşire, ebe, diğer sağlık personeli ve idari personel) olduğu (n=10), bunu takiben ise otel çalışanları (n=7), akademik/idari personel (n=6) ve öğretmen/okul müdürleri/öğrenciler (n=6) geldiği tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında araştırma deseni nitel olan 2 yüksek lisans tezinde katılımcı türü içermediğinden analiz dışı tutulmuştur.

Tablo 16. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri Toplama Araçları	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Anket	38	92,68	10	100	48	94,12
Literatür tarama	2	4,88	-	-	2	3,92
Derinlemesine görüşme	1	2,44	-	-	1	1,96
Toplam	41	100	10	100	51	100

Araştırma kapsamında incelenen tezlerle ilgili Tablo 16 incelendiğinde; veri toplama araçları arasında anket tekniğinin %94,12 (n=48)'lik oranla en sık kullanılan veri toplama aracı olduğu tespit edilmiştir. 10 doktora tezin tamamında veri toplama tekniği olarak anket %100 (n=10) kullanıldığı görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinde veri toplama aracı olarak ise sadece %4,88 (n=2) oranla literatür taraması ve %2,44 (n=1) oranla derinlemesine görüşme kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 17. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Örneklem Yöntemlerine Göre Dağılımı

Örneklem Yöntemi	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Tabakalı örnekleme	-	-	1	10	1	1,96

Olasılıklı örnekleme yöntemleri	Basit tesadüfi	6	14,63	-	-	6	11,76
Olasılık dışı örnekleme yöntemi	Kolayda örnekleme	12	29,27	4	40	16	31,37
	Kotalı örnekleme	3	7,32	1	10	4	7,84
	Açıkça belirtilmemiş	16	39,02	4	40	20	39,22
	Tam sayıya gidilmiştir	4	9,76	-	-	4	7,84
Toplam		41	100	10	100	51	100

Tablo 17 incelendiğinde; en sık kullanılan örnekleme yöntemi belirleme yöntemi kolayda örnekleme %31,37 (n=16) olarak belirlenmiştir. İkinci olarak da en çok kullanılan örnekleme yöntemi %11,76 (n=6) ile basit tesadüfi örnekleme yöntemidir. Tabakalı örneklemin %1,96 (n=1) ise en az tercih edilen örnekleme yöntemi olduğu görülmektedir. Tezlerin %39,22 (n=20)'sinde örnekleme belirlemede hangi yöntemle yapıldığı açıkça belirtilmemiştir olması dikkat çekicidir. Yüksek lisans tezlerinin %9,76 (n=4)'sında ise tam sayım yoluna gidildiği görülmektedir.

Tablo 18. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Analiz Türlerine Göre Dağılımı

Analiz Türü		Yüksek Lisans		Doktora		Toplam		
		f	%	f	%	f	%	
Betimsel(tanımlayıcı) istatistik	· Frekans/Yüzde	39	17,41	9	15,25	48	16,96	
	· Ortalama/standart sapma	39	17,41	9	15,25	48	16,96	
Nicel Veri Analiz Teknikleri	Kestirimsel(çıkarımsal) istatistik	· T-Testi	19	8,48	3	5,08	22	7,77
		· ANOVA	19	8,48	3	5,08	22	7,77
	· Mann-Whitney U	11	4,91	3	5,08	14	4,95	
	· Kruskal-Wallis	11	4,91	3	5,08	14	4,95	
	· Ki-Kare	1	0,45	3	5,08	4	1,41	
	· Korelasyon	36	16,07	8	13,56	44	15,55	
	· Regrasyon	24	10,71	5	8,47	29	10,25	
	· Faktör Analizi (AFA/DFA)	21	9,38	7	11,86	28	9,89	
	· YapısalEeşitlik Modeli (YEM)	-	-	6	10,17	6	2,12	
	· Diğer	2	0,89	-	-	2	0,71	
Nitel Veri Analizi	· İçerik Analizi	1	0,45	-	-	1	0,35	
	· Betimsel Analiz	1	0,45	-	-	1	0,35	
Toplam		224	100	59	100	283	100	

Veri analiz türlerine ait bilgilerin yer aldığı Tablo 18 incelendiğinde; nicel veri analiz tekniklerinde en fazla kullanım sıklığına sahip olan frekans/yüzde %16,96 (n=48) ve ortalama/standart sapmanın %16,96 (n=48) öne çıktığı görülmektedir. Kestirimsel nicel veri

analiz tekniklerinden ise en fazla korelasyonun %15,55 (n=44) öne çıktığı görülmektedir. Bunu sırasıyla regrasyon %10,25 (n=29), faktör analizi (AFA/DFA) %9,89 (n=28), t-testi %7,77 (n=22) ve ANOVA %7,77 (n=22) takip etmektedir. Diğer taraftan incelenen 51 tezde nitel veri analiz tekniklerinden olan içerik analizinin %0,35 (n=1) ve betimsel analizinin %0,35 (n=1)'lik oranla en düşük kullanılan teknik olduğu görülmüştür. Ayrıca doktora tezlerinde nitel veri analiz yöntemleri kullanılmadığı ve yüksek lisans tezlerinde de Yapısal Eşitlik Modelinin (YEM) kullanılmadığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında veri analiz için SPSS, SPSS process, LISREL, AMOS, R yazılımı gibi istatistik programlar kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 19. Bağımlı Değişkenlere Göre Dağılım

Bağımlı Değişken Adı	Toplam	Bağımlı Değişken Adı	Toplam
Tükenmişlik	4	İş tatminsizliği	1
İşe devamsızlık (absenteeism)	3	Performans düşüşü	1
Örgütsel sessizlik	3	Endirekt maliyet artışı	1
İş/çalışan performansı	3	Farklılık algısı	1
Örgütsel/İşe yabancılaşma	2	İşveren markası algısı	1
Örgütsel sinizm	2	Çalışan sesi	1
İşten ayrılma niyeti	1	Duygusal emek	1
İş yaşam dengesi	1	Tıbbi hata eğilimi	1
Örgütsel özdeşleşme	1	Örgütsel vatandaşlık	1
Çalışmaya tutkunluk	1	Karşılanmayan Hemşirelik Gereksinimleri Bakım	1
İş doyumu	1		

Araştırma kapsamında tezlerde presenteeism ile ilişkili bağımlı değişkenlere ait bilgilerin yer aldığı Tablo 19 incelendiğinde; presenteeism konusu en çok tükenmişlik (n=4) bağımlı değişkeni ile araştırılmıştır. Ardından işe devamsızlık (absenteeism) (n=3), örgütsel sessizlik (n=3), iş/çalışan performansı (n=3) bağımlı değişkenleri ile ele alınmıştır.

Tablo 20. Bağımsız Değişkenlere Göre Dağılım

Bağımsız Değişken Adı	Toplam	Bağımsız Değişken Adı	Toplam
Cinsiyet	44	Korku iklimi	1
Yaş	42	Sosyal kaytarma	1
Medeni durum	37	Örgütsel çatışma	1
Eğitim	37	Duygusal zeka	1
Kurumda/Birimde çalışma süresi	29	Psikolojik sözleşme	1
Statü-Unvan-Pozisyon	22	Başarma ihtiyacı	1
Kıdem	19	Hizmet içi eğitime katılma	1
Çalışma alanı-Branş-Birim (departman)	13	Farklılık algısı	1
Çocuk sayısı	11	Zorunlu vatandaşlık davranışı	1
Gelir	8	İnsan kaynakları	1
Örgütsel bağlılık	7	Kurum değişikliği sayısı	1
Mesai/Vardiya/Çalışma saatleri	6	Ulaşımında kullanılan araç sayısı	1
Çalışma şekli	6	Psikolojik taciz	1

İş güvencesizliği (kaybetme korkusu)	5	İşveren markası algısı	1
Sağlık durumu	4	Çalışan sesi	1
Sektör	4	Algılanan hizmetkar liderlik davranışı	1
Kurum	3	Zorunlu vatandaşlık davranışı	1
Eş çalışma durumu	2	Ebeveyn yetiştirme tarzı	1
Meslek	2	Düzenli ilaç kullanımı durumu	1
Ebeveyn eğitim düzeyi	2	Psikolojik tedavi görme durumu	1
Çocuk sahibi olma durumu	2	Algılanan liderlik davranışı	1
Kardeş sayısı	2	İş taleplerinin yoğunlaştırılması	1
Toplantı yapma sıklığı	2	İş aile çatışması	1
Örgütsel sinizm	2	İş yerinde yalnızlık	1
Absenteeism (İşe devamsızlık)	2	İş yerinde dışlanma	1
Tükenmişlik	2	İşe adanmışlık	1
Algılanan örgütsel destek	2	İş yaşam dengesi	1
İş stresi	2	Sürekli kaygı	1
5 faktör kişilik özelliği	2	Örgütsel iletişim	1
Ebeveynin birlikte yaşayıp yaşamadığı	1	Psikolojik güçlendirme	1
Ev sahibi olma durumu	1	Örgütsel destek	1
Araba sahibi olma durumu	1	Turizm eğitim durumu	1
Bakmakla yükümlü kişi durumu	1	Görev performansı	1
Sağlık raporu alma sıklığı	1	İşten ayrılma niyeti	1
Hastalık durumunda izin alma	1	Yaratıcılık	1
Beden kitle indeksi	1	Hizmetkar liderlik	1
İş yükü	1	Duygusal emek	1
Okul türü	1	İş tatmini	1
Aylık harcama	1	İş tatminsizliği	1
Akademik birim	1	Aile fertlerinden kurumda çalışması	1
Fakülte/yüksekokul	1	Yönetici/arkadaşa güvenme durumu	1
Ödüllendirme	1	Sertifika sahip olma durumu	1
Otel yıldız sayısı	1	İş yeri sayısı	1
Üniversite türü	1	Çocuk sayısı yaşları	1
Sınıf	1	Not ortalaması	1
Bölüm	1	Ebeveyn hayatta olup olmaması	1
Okul türü	1	Yönetici pozisyonunda çalışma	1

Araştırma kapsamında tezlerde presenteeism ile ilişkili bağımsız değişkenlere ait bilgilerin yer aldığı Tablo 20 incelendiğinde; presenteeism konusu en çok bağımsız değişkenlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda presenteeism konusu en çok cinsiyet (n=44) bağımsız değişkeni ile araştırılmıştır. Ardından yaş (n=42), medeni durum (n=37), eğitim (n=37), kurumda/birimde çalışma süresi (n=29) statü-unvan-pozisyon (n=22), kıdem (n=19) bağımsız değişkenleri ile ele alınmıştır.

Tablo 21. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Sayfa Sayılarına Göre Dağılımı

Sayfa Sayısı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
--------------	---------------	---------	--------

	f	%	f	%	f	%
50-100	16	39,02	-	-	16	31,37
101-200	23	56,10	6	60	29	56,86
201-300	2	4,88	3	30	5	9,80
301-400	-	-	1	10	1	1,96
Toplam	41	100	10	100	51	100

Tablo 20 incelendiğinde; yüksek lisans tezlerinin sayfa sayılarında en yüksek oran 101-200 sayfa aralığında bulunan %56,10 (n=23) tezdendir. Bu oranı 50-100 aralığında bulunan %39,02 (n=16) tez izlemektedir. Doktora tezlerine bakıldığında ise en yüksek oranı 101-200 sayfa aralığında yer alan %30,00 (n=6), bu oranı 201-300 sayfa aralığında bulunan %10,00 (n=3) tez izlemektedir. Sonuç olarak 51 tezin en yüksek oranı 101-200 sayfa aralığında yer alan %56,86 (n=29) ve bu oranı 50-100 sayfa aralığında bulunan %31,37 (n=16) tezin olduğu ortaya konulmuştur. Buna ek olarak, genel olarak tezlerin sayfa sayısı yaklaşık ortalaması 137 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 22. Presenteeism Alanında Yazılmış Tezlerin Yazar Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Kadın	29	70,73	7	70	36	70,59
Erkek	12	29,27	3	30	15	29,41
Toplam	41	100	10	100	51	100

Presenteeism konusunda yüksek lisans düzeyinde yer alan 41 tezin %70,73 (n=29)'ü kadın, %29,27 (n=12)'si erkek, doktora düzeyinde yazılan 10 tezin %70,00 (n=7)'si kadın, %30,00 (n=3)'ü erkek tarafından yazılmıştır. Lisansüstü tezler cinsiyet bazında ele alındığında kadınların %70,59 (n=36)'su, erkeklerin ise %29,41 (n=15) oranına sahip olduğu görülmektedir. Sonuçlar presenteeism konusunda yazılan tezlerin yüksek oranda kadınlar tarafından yazıldığını ortaya koymaktadır.

6. SONUÇ

Araştırmaya dayalı olan bilim, “keşfedilmeyeni keşfetme, keşfedileni geliştirme, görünmez olanı görünür kılmak” isteğinde olan bilim insanlarını motive etmektedir. Özellikle akademik çalışmalar kapsamında yeni araştırmacılar lisansüstü tezlerde bu gerçekliği ortaya koymaya çalışmaktadır.

Bu çalışmada 2007-2021 yılları arasında Türkiye’de yayımlanan, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK)’nin Ulusal Tez Merkezi Veritabanında, “presenteeism” ile ilgili lisansüstü tezlerin içerik analizi ile incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın bir diğer amacı da kavram hakkında kapsamlı bilgi vermek ve araştırmacılara yol göstermektir. Presenteeism’in ortaya çıkışı ve gelişimini ortaya koyması, derinlemesine incelenmesini, önemini vurgulaması ve gelecekte yapılacak çalışmalar için araştırmacılara yol göstermesi bakımından araştırmanın önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Bulgular değerlendirildiğinde, presenteeism ile ilgili çalışmaların yüksek lisans tezlerinde daha fazla ele alındığı gözlemlenmektedir. 2018, 2019 ve 2021 yılları konu ile ilgili çalışma yapılan en fazla yıllar olduğu tespit edilmiştir. Tez sayısının özellikle son yıllardaki artışı, konuya ilginin her geçen gün arttığı şeklinde değerlendirilebilir.

Presenteeism, sağlık bilimciler arasında çok fazla ilgi gören, ancak örgüt bilim adamları arasında çok az bilinen bir kavramdır (Johns, 2010:521). Örgüt içi pozitif iklimin sağlanmasında önemli adımlardan biri de iş gören memnuniyetini sağlamaktır. Bunun için de

ilk başta iş gören sağlığına önem verilmesi örgüt yönetimlerinin üzerinde daha fazla durması gereken konulardan biridir. Çalışan sağlığı konusunun da gündemde olması, kavrama olan ilgiyi de artırmaktadır. Dolayısıyla son yıllardaki araştırmaların sayısının artması sağlık bilimindeki gibi sosyal bilimlerde de yapılan çalışmaların artması bu durumun bir işareti olabilir.

Bulgular incelendiğinde presenteeism ile ilgili en fazla lisansüstü tezin Bahçeşehir Üniversitesinde yapıldığı görülmektedir. Benzer şekilde konunun üniversitelerin en fazla sosyal bilimler enstitülülerinde, işletme ana bilim dalında, yönetim ve organizasyon bilim dalında yapıldığı ortaya konmuştur. Bu durum akademik çevrenin de konuya olan ilgisinin arttığını ve işletmeler için önemli bir fonksiyon olduğunun belirtilmesi açısından değerli olduğu söylenebilir.

Tezlerin yazım dili incelendiğinde büyük bir kısmının Türkçe yazıldığı, en fazla çalışmanın uygulama alanı olarak İstanbul ilinde yapıldığı görülmektedir. Kullanılan araştırma yöntemlerine göre incelendiğinde, nicel araştırmaların nitel araştırmalara göre fazla olması dikkat çekmektedir. Nicel araştırmalarda veri toplanmasının nitel araştırmalara göre daha pratik olması ve objektif yargı olması nedeni ile daha fazla tercih edildiği söylenebilir.

Hazırlanan tezlerin danışman unvanları incelendiğinde en fazla profesör unvanına sahip öğretim üyeleri danışmanlığında hazırlandığı, en fazla 0-99 arası yerli ve yabancı kaynak sayısının kullanıldığı, en fazla 301-600 arası örneklem büyüklüğü olduğu görülmüştür. Diğer taraftan hazırlanan tezlerin büyük çoğunluğunun vakıf üniversitelerinden çok devlet üniversitelerinde hazırlandığı, en fazla katılımcı grubunun hastane sağlık personeli (hekim, hemşire, ebe, diğer sağlık personeli ve idari personel) olduğu görülmüştür.

Çalışmada veri toplama araçları arasında anket tekniğinin en sık kullanılan veri toplama aracı olduğu tespit edilmiştir. Bu durum anket tekniğinin veri toplamada daha hızlı sonuç getirdiğinden ve çalışan ile doğrudan iletişime geçilebildiğinden kaynaklandığı ifade edilebilir. En sık kullanılan örneklem yöntemi belirleme kolayda örnekleme ön plana çıkmıştır. İstatistik veri analiz türü olarak ise en fazla nicel veri analiz tekniklerinin (betimsel ve kestirimsel istatistik) kullanıldığı tespit edilmiştir.

Presenteeism kavramı örgütsel davranış içerisinde en fazla tükenmişlik bağımlı değişkeni ile incelenmiştir. Tezlerin sayfa sayısı yaklaşık 137 olarak bulunmuş olup, en fazla kadın araştırmacılar tarafından hazırlandığı tespit edilmiştir.

Bu araştırmanın presenteeism hakkında ayrıntılı bilgi sağlaması ve gelecekteki araştırmalara rehberlik etmesi beklenmektedir. Çalışmanın sonuçları, özellikle sosyal bilimler alanında bu konuda daha fazla araştırma yapılmasının faydalı olacağını işaret etmektedir. Sosyal bilimler enstitülerinde işletme ana bilim dalında, yönetim ve organizasyon bilim dalında yapılan çalışmaların giderek artması presenteeism akademik çevre ve örgütler için önemli bir konu olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Diğer taraftan konu hakkında ayrıntılı bulgular ortaya çıkarması bağlamında nicel yöntemle yapılan araştırmaların yanı sıra nitel yöntemle yapılan araştırmalara da yoğunluk verilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Aronsson, G., Gustafsson, K. & Dallner, M. (2000). Sick but yet at work. An empirical study of sickness presenteeism. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 54(7), 502–509. doi:10.1136/jech.54.7.502

- Aronsson, G. & Gustafsson, K. (2005). Sickness presenteeism: Prevalence, attendance-pressure factors, and an outline of a model for research. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 47(9), 958-966. doi: 10.1097/01.jom.0000177219.75677.17
- Arslaner, E. & Demirci B. (2017). Presenteeism: Literatüre bakış ve içerik analizi. 7th International Conference of Strategic Research on Social Science and Education (ICoSReSSE), 13-15 October, 2017, 280-288
- Aziz, A. (2008). Sosyal bilimlerde araştırma yöntem ve teknikleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baysal, İ. A., Baysal, G., Aksu, G. & Aksu, N. (2014). Presenteeism (işte varolmama sorunu) ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişki: Adnan Menderes Üniversitesi akademik personeli üzerinde bir uygulama. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 134-152.
- [Bilgin, N. \(2000\). İçerik analizi. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.](#)
- [Blanchard, A. L. & Henle, C. A. \(2008\). Correlates of different forms of cyberloafing: The role of norms and external locus of control. *Computers in Human Behavior*, 24\(3\), 1067-1084. doi:10.1016/j.chb.2007.03.008](#)
- Caverley, N., Cunningham, J. B. & MacGregor, J. N. (2007). Sickness presenteeism, sickness absenteeism, and health following restructuring in a public service organization. *Journal of Management Studies*, 44(2), 304-319. doi:10.1111/j.1467-6486.2007.00690.x
- Cser, J. R. (2010). Impact of participation in a worksite wellness program on presenteeism: A quantitative study of pennsylvania workers, (Unpublished Doctoral Dissertation). Capella University, Minneapolis, UMI Number: 3404608. Retrieved from: <https://www.proquest.com/openview/3578bd9c716eceedf470273e95aff94b3/1.pdf?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Çiftçi, B. (2010). İşte var ol(ama)ma sorunu ve işletmelerin uygulayabileceği çözüm önerileri. *Çalışma ve Toplum Dergisi*. 1(24), 153-174.
- Çoban, Ö. & Harman, S. (2012). Presenteeism: nedenleri, yarattığı örgütsel sorunlar ve çözüm önerileri üzerine bir alanyazın taraması. *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(23), 157-178.
- D'Abate, C. P. & Eddy, E. R. (2007). Engaging in personal business on-the-job: Extending the presenteeism construct. *Human Resource Development Quarterly*, 18(3), 361-383. doi:10.1002/hrdq.1209
- Demir, Ö. & Seferoğlu, S. S. (2016). Bilgi okuryazarlığı, internet bağımlılığı, sanal aylaklık ve çeşitli diğer değişkenlerin sanal zorbalık ile ilişkisinin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 3(1), 1-26.
- Dew, K., Keefe, V. & Small, K. (2005). 'Choosing' to work when sick: workplace presenteeism. *Social Science & Medicine*, 60(10), 2273-2282. doi:10.1016/j.socscimed.2004.10.022
- Hansen, C. D. & Andersen, J. H. (2008). Going Ill to work - what personal circumstances, attitudes and work-related factors are associated with sickness presenteeism. *Social Science and Medicine*, 67(6), 956-964. doi:10.1016/j.socscimed.2008.05.022
- Johns, G. (2010). Presenteeism in the workplace: A review and research agenda. *Journal of Organizational Behavior*, 31(4), 519-542. doi: 10.1002/job.630
- Kaplan, M. & Ögüt, A. (2012). Algılanan örgütsel adalet ile sanal kaytarma arasındaki ilişkinin analizi: Hastane çalışanları örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi İşletme Fakültesi Dergisi*, 13(1), 1-13.

- Krippendorff, K. (1980). *Content analysis: An introduction to its methodology*, Sage, Beverly Hills.
- Koopman, C., Pelletier, K. R., Murray, J. F., Sharda, C. E., Berger, M. L., Turpin, R. S., Hackleman, P., Gibson, P., Holmes, D. M. & Bendel, T. (2002). Stanford presenteeism scale: Health status and employee productivity. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 44(1), 14–20. doi:10.1097/00043764-200201000-00004
- Köse, S., Oral, L. & TÜresin, H. (2012). İş yaşamında sosyal kolaylaştırma kavramı ve sanal kaytarma ile ilişkisi: Araştırma görevlileri üzerinde bir araştırma. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 4(1), 287-295.
- Lavoie, J. A. A. & Pychyl, T. A. (2001). Cyberslacking and the procrastination superhighway: A web-based survey in online procrastination, attitudes, and emotion. *Social Science Computer Review*, 19(4), 431-444. doi: 10.1177/089443930101900403
- Meerding, W. J., IJzelenberg, W., Koopmanschap, M. A., Severens, J. L. & Burdorf, A. (2005). Health problems lead to considerable productivity loss at work among workers with high physical load jobs. *Journal of Clinical Epidemiology*, 58(5), 517-523. doi:10.1016 / j.jclinepi.2004.06.016
- Middaugh, D. J. (2007). Presenteeism: Sick and tired at work. *Dermatology Nursing*, 19(2), 172-185.
- Mills, J. E., Hu, B., Beldona, S. & Clay, J. (2001). Cyberslacking! A wired-workplace, liability issue. *The Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 42(5), 34-47. doi:10.1177/0010880401425004
- Miraglia, M. & Johns, G (2016). Going to work ill: A meta-analysis of the correlates of presenteeism and a dual-path model. *Journal of Occupational Health Psychology*, 21(3), 261–283. doi:10.1037/ocp0000015
- Munır, F., Yarker, J. & Haslam, C. (2008). Sickness absence management: Encouraging Attendance or risk-taking presenteeism in employees with chronic illness?. *Disability and Rehabilitation*, 30(19), 1461-1472. doi:10.1080/09638280701637380
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar II*. Cilt. (Çev. S. Özge), Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- Prater, T. & Smith, K. (2011). Underlying factors contributing to presenteeism and absenteeism. *Journal of Business and Economic Research*, 9(6), 1-15. doi <https://doi.org/10.19030/jber.v9i6.4374>
- Schaufeli, W. B., Barker, A. B., Van Der Heijden, F. M. M. A. & Prins, J. T. (2009). Workaholism among medical residents: It is the combination of working excessively and compulsively that counts. *International Journal of Stress Management*, 16(4), 249-293. doi:10.1037/a0017537
- Shamansky, S. L. (2002). Presenteeism...or when being there is not being there. *Public Health Nursing*, 19(2), 79-80. doi:10.1046/j.1525-1446.2002.1921.x
- Sönmez, V. & Alacapınar, F. G. (2017). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri. Genişletilmiş 5. Baskı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Türkdoğan, O. & Gökçe, O. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- [Wang, J., Schmitz, N., Smailes, E., Sareen, J. & Patten, S. \(2010\). Workplace characteristics, depression, and health-related presenteeism in a general population sample. *Journal of*](#)

[Occupational and Environmental Medicine, 52\(8\), 836–842.
doi:10.1097/jom.0b013e3181ed3d80](#)

- Willingham, J. G. (2008). Managing presenteeism and disability to improve productivity. *Benefits Compensation Digest*, 45(12), 10-14.
- Yamamoto S., Loerbroks A. & Terris D. D. (2009). Measuring the effect of workplace health promotion interventions on “presenteeism”: A potential role for biomarkers. *Preventive Medicine*. 48(5), 471-472. doi10.1016/j.ypmed.2009.02.019
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, B. (2015). İçerik çözümlemesi yönteminin tarihsel gelişimi uygulama alanları ve aşamaları. İçinde B. Yıldırım (ed.), *İletişim araştırmalarında yöntemler: Uygulama ve örneklerle* (ss. 105-155), Konya: Literatürk Akademia.
- Yıldız, H. & Yıldız, B. (2013). İş yaşamında presenteeizm -sözde var olma- olgusu: Sağlık ve verimlilik açısından önemi. 7. Sağlık ve Hastane idaresi Kongresi Bildiriler Kitabı (27-29 Eylül), Konya: Selçuk Üniversitesi, 819-830.

Yararlanılan Linkler

- Hemp, P. (2004). Presenteeism: at work-but out of it. *Harvard Business Review*, 82(10), 49-58. [http://www.bdmseonline.com/common/documents/Health_&_Productivity_Management_\(HPM\)/Hemp%202004%20Presenteeism%20Harv%20Bus%20Rev.pdf](http://www.bdmseonline.com/common/documents/Health_&_Productivity_Management_(HPM)/Hemp%202004%20Presenteeism%20Harv%20Bus%20Rev.pdf), Erişim Tarihi: 13.05.2022
- Schaefer, P. (2021). Presenteeism: Cost, causes and solutions. <https://www.zenbusiness.com>, Erişim Tarihi: 20.05.2022
- Wach, E. (2013). Learning about qualitative document analysis. www.researchgate.net/publication/259828893_Learning_about_Qualitative_Document_Analysis, Erişim Tarihi: 03.04.2022